

Olkusz

720 lat historii miasta

Historia Olkusza sięga XII wieku. Z 1299 roku pochodzi najstarsza informacja o prawach miejskich. Miasto rozwijało się za sprawą bogatych złóż rud ołowiu i srebra oraz położenia przy ważnym szlaku handlowym. Na początku XIV wieku miasto zostało otoczone kamiennymi murami i fosą. W Średniowieczu górniczy Olkusz należał do najważniejszych i najbogatszych miast Polski. Kolejni królowie wystawiali przywileje dla miasta i jego mieszkańców. Od końca XIV wieku w Olkuszu istniał klasztor augustianów.

Z 1505 roku pochodzi dokument „Statuta Montana Ilcussiensis”, czyli najważniejsza ustawa regulująca działalność miejscowego górnictwa. Na początku XVI wieku rozpoczęto budowę sztolni odwadniających, co dało dostęp do głębiej położonych złóż kruszców. Olkuski ołów był eksportowany do całej Europy. Od 1579 roku działała w Olkuszu królewska mennica, gdzie wybijano srebrne monety. Wyczerpywanie się złóż srebra i ołowiu oraz pożary i najazdy wojsk w XVII wieku spowodowały kres świetności miasta. Dopiero w XIX wieku wznowiły wydobywanie miejscowe kopalnie, przez miasto przeprowadzono linię kolejową, a w 1907 roku austriacki przemysłowiec Peter Westen wybudował w Olkuszu fabrykę naczyń emaliowanych. Olkuszanie brali udział w powstaniach narodowych. Na olkuskim cmentarzu pochowany jest bohaterski Włoch pułkownik Francesco Nullo. Podczas okupacji wielu mieszkańców Olkusza zaangażowało się w walkę. W 1942 roku Niemcy wywieźli do obozów zagłady olkuskie Żydów. Po wojnie w Olkuszu i okolicach rozwijał się przemysł, budowano nowe kopalnie i huty rud cynku i ołowiu, dynamicznie rozwijała się fabryka naczyń emaliowanych. W ślad za rozwojem przemysłu szedł rozwój samego miasta, gdzie wybudowano szereg nowych osiedli mieszkaniowych. Rozpoczął się nowy rozdział w historii miasta.

Jacek Sypień – Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu

Legenda

- pomnik, głaz, obelisk
- kapliczka, figura religijna
- krzyż
- inny obiekt
- pomnik przyrody, drzewo

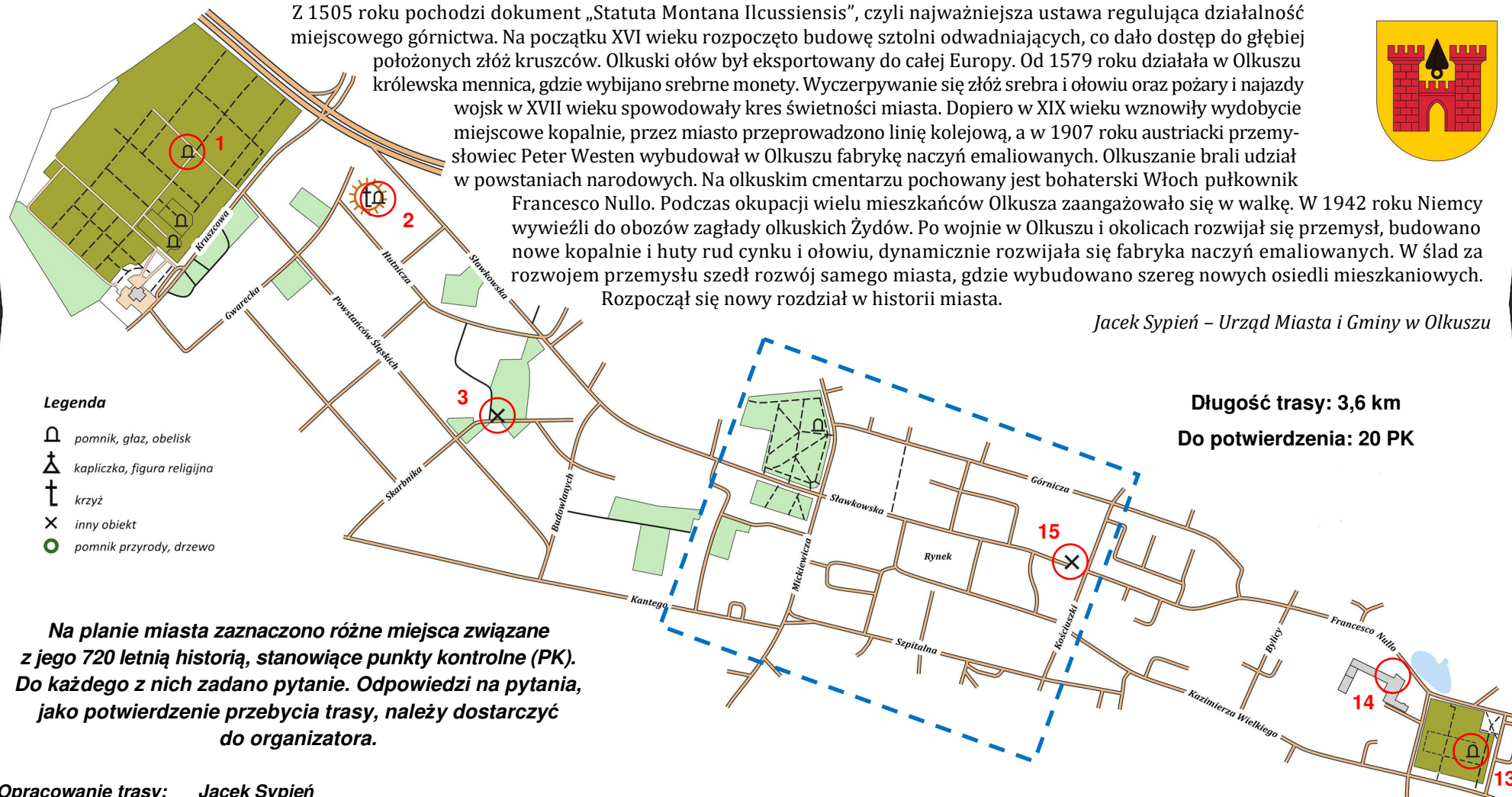
Na planie miasta zaznaczono różne miejsca związane z jego 720 letnią historią, stanowiące punkty kontrolne (PK). Do każdego z nich zadano pytanie. Odpowiedzi na pytania, jako potwierdzenie przebycia trasy, należy dostarczyć do organizatora.

Opracowanie trasy: Jacek Sypień

Kreślenie mapy: Dariusz Mazurek

Długość trasy: 3,6 km
Do potwierdzenia: 20 PK

Aktualność: sierpień 2021 r.
wersja 1.1

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (1/K/19)

PK 1	Grób Aleksandra Machnickiego (1880–1961), zasłużonego olkuskiego nauczyciela i działacza społecznego. W jego dworcu mieści się obecnie Muzeum Twórczości Władysława Wołkowskiego. (sektor IIIA, rząd 2, grób 5)
	<i>Jak miała na imię jego żona, pochowana we wspólnym grobie?</i>
PK 2	Ziemny kopiec usypany w 1861 roku dla uczczenia 44 rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki. Za wzór do jego stworzenia posłużył krakowski kopiec Kościuszki. Zniszczony przez Rosjan w czasie powstania styczniowego, został odtworzony w 1917 roku.
	<i>W którą rocznicę powstania kościuszkowskiego została wmurowana pamiątkowa tablica?</i>
PK 3	Założony w 1584 roku cmentarz żydowski. Cmentarz został poważnie zdewastowany w czasie II wojny światowej. Macewy wmurowano w parkan i dziedziniec dawnego Liceum Ogólnokształcącego w Olkuszu. Część z nich wykorzystano do budowy zbiornika przeciwpożarowego i kanału doprowadzającego wodę na Pomorzanach. Dziś zachowały się jedynie pojedyncze płyty nagrobne. Tablica informacyjna.
	<i>Z którego roku pochodzi najstarsza znana macewa z tego cmentarza?</i>
PK 4	Przedwojenna figura Matki Bożej Królowej Polski.
	<i>W którym roku kapliczka i figura zostały odnowione po zniszczeniach wojennych?</i>
PK 5	Teren przykościelny. Grupa krzyży zwanych „Krzyżami Solidarności”.
	<i>Komu poświęcona jest umieszczona na wapiennym głazie tablica?</i>
PK 6	Wysoka na 63 metry neogotycka dzwonnica z 1913 roku.
	<i>Jak nazywał się proboszcz olkuski, którego staraniem została wybudowana dzwonnica?</i>

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (1/K/19)

PK 7	Kartusz z herbem Olkusza z XIX wieku na budynku magistratu.
	Jakiego koloru jest umieszczona w herbie kopaczka (graca), symbol górniczych tradycji miasta?
PK 8	Kamienna kolumna ufundowana przez olkuskiego gwarka Jana Gwardzińskiego, prawdopodobnie na cześć zwycięskiej Odsieczy Wiedeńskiej z 1683 r.
	Jaki rok wyryto na podstawie kolumny?
PK 9	Wzniesiona na przełomie XIII i XIV wieku bazylika kolegiacka św. Andrzeja Ap. W jej wnętrzu na uwagę zasługują renesansowe organy autorstwa Hansa Hummla. Są to jedne z najstarszych w Europie organów zachowanych w stopniu bliskim oryginalnemu. Tablica pamiątkowa.
	W jakich latach kardynał Karol Wojtyła odwiedzał Olkusz?
PK 10	Zrekonstruowana tzw. „Baszta przy mennicy”. Jej pierwowzór wzniesiono prawdopodobnie w XIV w., a samą basztę, zniszczoną na skutek szkód górniczych, rozebrano na początku XIX wieku.
	W którym roku zostały odkryte fundamenty baszty?
PK 11	Budynek Muzeum Afrykanistycznego, jednego z największych w Polsce muzeów prezentujących kulturę i sztukę Czarnego Lądu.
	Kto jest patronem olkuskiego muzeum?
PK 12	Rzeźba halabardnika stojąca w miejscu dawnej Bramy Krakowskiej.
	Jaki rok widnieje na tarczy trzymanej przez halabardnika?
PK 13	Stary cmentarz – miejsce wiecznego spoczynku wielu zasłużonych dla miasta obywateli i patriotów. Pomnik Petera Westena, austriackiego przedsiębiorcy, który w 1907 roku założył w Olkuszu fabrykę naczyń emaliowanych.
	W jakiej miejscowości i kiedy Peter Westen założył fabrykę wyrobów gumowych?
PK 14	Tablica pamiątkowa przy wejściu do Szkoły Podstawowej nr 4.
	W którym roku szkoła otrzymała imię płk. Francesco Nullo?
PK 15	Olkuski klasztor augustianów został ufundowany w 1387 roku przez Władysława Jagiełłę. W 1584 roku uległ on częściowemu zniszczeniu w wyniku pożaru, lecz szybko został odbudowany. Od połowy XVIII wieku rozpoczął się powolny upadek klasztoru. Ostatni augustianin wyjechał stąd w 1815 roku. Opuszczone budynki klasztorne popadły w ruinę i wyburzono je około 1820 roku. Tablica informacyjna.
	W którym roku biskup krakowski Zbigniew Oleśnicki erygował przy klasztorze bractwo górnicze?
PK 16	Panorama ukazująca wygląd Olkusza w XVII wieku.
	Jak nazywały się bramy miejskie opisane na panoramie miasta?
PK 17	Najstarsza zachowana w Olkuszu kamienica z XVI wieku. Nadano jej nazwę „Batorówka”, gdyż ponoć zatrzymał się w niej król Stefan Batory w drodze na Wiedeń. Obecnie mieści się tutaj m.in. miejscowy oddział PTTK oraz Muzeum Regionalne. Tablice pamiątkowe w sieni budynku.
	Jak nazywał się olkuski speleolog, alpinista i polarnik, który zginął w 2004 roku podczas wyprawy na Spitsbergen?
PK 18	Kamienny kartusz z gmerkiem, czyli herbem mieszczańskim umieszczony nad portalem kamienicy w rynku. Litery MS w gmerku oznaczają olkuskiego gwarka Macieja Słowaka żyjącego na przełomie XVI i XVII wieku.
	Jaki jest adres tej kamienicy?
PK 19	„Miejsce Pamięci Narodowej” przy wejściu do „Bregardy”, czyli siedziby olkuskiej Ochotniczej Straży Pożarnej, której historia sięga XV wieku.
	Ile zabytkowych macew znajduje się tym miejscu?
PK 20	Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej i zarazem Punkt Informacji Turystycznej. Tablica pamiątkowa.
	Jak nazywał się olkuski strażak, którego imię nosi Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej?

Odpowiedzi należy przelać na e-mail: poczta@trino.pttk.pl lub za pomocą formularza.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, tzw. RODO), przesyłający wyraża zgodę na publikację na liście osób, które przebyły trasę TRInO na stronie internetowej <http://trino.pttk.pl/>.